

ENGELLİLERİN HAKLARINA İLİŞKİN SÖZLEŞMEYE EK İHTİYARİ PROTOKOL

İşbu Protokole Taraf Devletler aşağıdaki hususları kabul etmişlerdir:

Madde 1

1. İşbu Protokole Taraf bir Devlet ("Taraf Devlet") kendi egemenlik yetkisine tabi bulunan ve Sözleşme hükümlerinin bu Taraf Devlet tarafından ihlal edildiğini iddia eden bireyler ya da bunlar adına hareket eden birey ya da grupların yapacağı başvuruyu Engelli Hakları Komitesi'nin ("Komite") alma ve tezekkür etme yetkisini tanır.
2. Komite, Sözleşme'ye taraf olup da işbu Protokole taraf olmayan bir devlet hakkında yapılan başvuruları alamaz.

Madde 2

Komite aşağıdaki durumlarda gerçekleşen başvuruları kabul edilemez bulur:

- (a) Başvurunun imzasız olması;
- (b) Başvurunun, bu tür başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılması durumunu oluşturması veya Sözleşme'nin hükümlerine uymaması;
- (c) Aynı konunun Komite tarafından daha önceden incelenmiş olması ya da başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm usulüne göre incelenmiş ya da incelenmekte olması;
- (d) Mevcut iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması. İç hukuk yollarının uygulanması makul olmayacak ölçüde uzun sürecek ise ya da çözüm sağlayıcı bir sonuç getirmesi ihtimal dâhilinde görünmüyorsa, bu kuralın yerine getirilmesi aranmaz;
- (e) Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması ya da yeterli kanıtı dayanmaması; ya da
- (f) Başvuruya konu olayların, bilahare devam etmediği sürece, işbu Protokolün ilgili Taraf Devlet tarafında n yürürlüğe sokulması öncesinde gerçekleşmiş olması.

Madde 3

İşbu Protokolün 2. maddesi hükümleri çerçevesinde Komite kendisine sunulan her tür başvuruyu gizlilik kuralları içinde Taraf Devlet'in dikkatine getirir. Taraf Devlet, altı ay içinde konuyu açıklığa kavuşturan yazılı açıklama veya beyanları, eğer varsa bu Devlet tarafından konun çözümü için alınmış olabilecek önlemleri Komite'ye sunar.

Madde 4

1. Bir başvurunun alınmasından sonra ve konunun esasının incelenmesini takiben karara bağlanmasından önceki herhangi bir aşamada, Komite ilgili Taraf Devlet'ten iddia edilen ihlalin kurbanı ya da kurbanlarının geri dönülmez zararlara uğramasının engellenebilmesi için gerekli gördüğü ara önlemlerin acilen alınması veya uygulamaya konulmasını talep edebilir.

2. Komite'nin bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen takdir hakkını kullandığında, bu başvurunun kabul edilebilirliği ya da esasına dair bir değerlendirme teşkil ettiği anlamına gelmez.

Madde 5

Komite işbu Protokol kapsamında kendisine iletilen başvuruları incelemek için kapalı toplantılar yapar. Başvuruyu inceledikten sonra Komite eğer varsa, Taraf Devlete ve başvuru bulunana önerileri ve tavsiyelerini iletir.

Madde 6

1. Eğer Komite Taraf Devlet'in Sözleşme'de öngörülen hakları ağır ve sistematik bir biçimde ihlal ettiğine dair güvenilir bilgilere sahipse, söz konusu Taraf Devlet'i bu bilginin incelenmesi konusunda işbirliğine ve bu amaçla söz konusu bilgilerle ilgili gözlemleri sunmaya davet eder.
2. Komite, Taraf Devlet tarafından kendisine sunulmuş olabilecek herhangi bir gözlemin yanı sıra elinde bulunan güvenilir nitelikteki diğer bilgileri de göz önünde bulundurarak komite üyelerinden birini ya da birkaçını kendisine soruşturmak ve kendisine acilen rapor sunmak üzere belirleyebilir. Gerekli olması ve Taraf Devletin rıza göstermesi durumunda araştırma, Taraf Devletin ülkesine yapılacak bir ziyareti kapsayabilir.
3. Bu tür bir araştırmanın bulgularını inceledikten sonra Komite, bu bulguları, konuya ilişkin yorumları ve tavsiyeleriyle birlikte ilgili Taraf Devlete sunar.
4. İlgili Taraf Devlet söz konusu bulgular, yorumlar ve tavsiyelerin kendisine Komite tarafında iletilmesini takip eden altı ay içinde kendi gözlemlerini Komite'ye sunar.
5. Bu tür bir araştırma gizlilik içinde yürütülür ve işlemlerin her safhasında Taraf Devletin işbirliği aranır.

Madde 7

1. Komite, ilgi Taraf Devleti, işbu Protokolün 6. maddesi kapsamındaki araştırmaya cevaben alınan önlemlere ilişkin ayrıntıları Sözleşme'nin 35. maddesi kapsamındaki raporuna dahil etmeye davet edebilir.
2. Gerek duyulması halinde, Komite Madde 6.4'te atıfta bulunulan altı aylık sürenin tamamlanmasından sonra ilgili Taraf Devletten bu tür soruşturmaya cevaben alınan tedbirlerle ilgili olarak kendisini bilgilendirmesini talep edebilir.

Madde 8

Her bir Taraf Devlet işbu Protokolün imzalanması ya da onaylanması ya da katılım safhalarında Komite'nin 6. ve 7. maddelerde öngörülen yetkilerini tanımadığını açıklayabilir.

Madde 9

İşbu Protokolün saklayıcısı Birleşmiş Milletler Genel Sekreteridir.

Madde 10

İşbu Protokol 30 Mart 2007 tarihinden itibaren, New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde, Sözleşme'yi imzalamış tüm devletler ve bölgesel bütünleşme örgütlerinin imzasına açılır.

Madde 11

İşbu Protokol, Sözleşme'yi onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış olan İmzacı Devletlerin onayına tabidir. Protokol Sözleşme'yi resmi olarak teyit etmiş veya Sözleşme'ye katılmış olan bölgesel bütünleşme örgütlerinin resmi teyidine tabidir. İşbu Protokol, Protokolü imzalamamış ancak Sözleşme'yi imzalamış, resmi olarak onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış olan Taraf Devletler ve bölgesel bütünleşme örgütlerinin katılımına açıktır.

Madde 12

1. "Bölgesel bütünleşme örgütü"; belli bir bölgede egemen devletler tarafından kurulan ve Sözleşme ve Protokolün kapsadığı konularda üye devletlerin yetkilerini devrettiği örgütleri ifade eder. Bu örgütler, Sözleşme ve Protokolün alanında bulunan konulardaki yetkilerinin kapsamını resmi onay veya katılım belgelerinde beyan edeceklerdir. Müteakiben yetkilerinin kapsamında meydana gelebilecek tüm önemli değişiklikler konusunda saklayıcıyı bilgilendirir.
2. İşbu Protokolde "Taraf Devletler"e atıflar, yetkilerinin sınırları kapsamında söz konusu örgütlere uygulanır.
3. 13. maddenin 1. fıkrası ve 15. maddenin 2. fıkrası uyarınca bölgesel bütünleşme örgütleri tarafından muhafaza için sunulan belgeler dikkate alınmayacaktır.
4. Bölgesel bütünleşme örgütleri, Taraf Devletler toplantısında, yetkisi kapsamındaki konular hakkında oy kullanabilir. Bünyesinde bulunan ve bu Protokole taraf olan üye Devletlerin sayısına eşit sayıda oy kullanabilir. Böyle bir örgüt, üye ülkelerinden herhangi biri oy kullandığı takdirde, örgütün oy kullanması halinde ise Taraf Devlet oy hakkını kullanamaz.

Madde 13

1. Sözleşme'nin yürürlüğe girmesine bağlı olarak, işbu Protokol, onuncu onay ya da katılım belgesinin saklanmak üzere tevdi edilmesini izleyen otuzuncu günde yürürlüğe girer.
2. Onuncu onay veya katılım belgesinin saklanması için tevdiinden sonra, işbu Protokolü onaylayan, resmi olarak teyit eden veya katılan her devlet ya da bölgesel bütünleşme örgütü için Protokol, kendi onay, resmi teyit veya katılım belgesinin saklanması için tevdiini takip eden otuzuncu günde yürürlüğe girer.

Madde 14

1. İşbu Protokol'ün amaç ve hedefine aykırı çekincelere izin verilmez.
2. İleri sürülen çekinceler her zaman geri çekilebilir.

Madde 15

1. Her bir Taraf Devlet, işbu Protokol'e değişiklik önerebilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletebilir. Genel Sekreter, önerilen değişikliği, önerinin tartışılıp karara bağlanması için Taraf Devletlerin toplanmasından yana olup olmadıklarını bildirmeleri istemiyle Taraf Devletlere bildirir. Bildirimi takip eden dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte biri toplantıdan yana görüş bildirirse, Genel Sekreter, Taraf Devletleri Birleşmiş Milletler himayesinde yapılacak toplantıya davet eder. Toplantıda hazır bulunan Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kabul edilen değişiklik veya

oylama, Genel Sekreter tarafından onay için Genel Kurul'a müteakiben kabulü için tüm Taraf Devletlere gönderilir.

2. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca kabul edilen bir değişiklik kabul edildiği tarihte, saklanmak üzere teslim edilen kabul belgelerinin sayısı, Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğuna ulaştıktan 30 gün sonra yürürlüğe girer. Akabinde, her Taraf Devletin kabul belgesini tevdi etmesinden sonra otuzuncu günde yürürlüğe girer. Yapılan bir değişikliğin yalnızca onu kabul eden Taraf Devletler üzerinde bağlayıcılığı haizdir.

Madde 16

Bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yazılı bildirim göndererek işbu Protokolden çekildiğini bildirebilir. Çekilme bu bildirimden Genel Sekreter tarafından alınmasında bir yıl sonra yürürlük kazanır.

Madde 17

İşbu Protokol erişilebilir formatlarda hazır bulundurulur.

Madde 18

İşbu Protokol'ün Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit derecede geçerlidir.

İşbu Protokol, her birinin kendi Hükümetlerince tam olarak yetkilendirilmiş ve aşağıda imzaları bulunan temsilciler şahitliğinde ve kendileri tarafından imzalamışlardır.